קונטרס

אמרי מנחם

דברי תורה וסיפורי קודש
מאת כבוד קדושת מרן
רבינו **אברהם מנחם מענדל וואגשאהל** זי"ע
אדמו"ר משינאווא

וירא

גליון קס"ד - שנה ד' - שנת תשפ"ז לפ"ק

• **אידיש** •

יו"ל ע"י

כל הזכויות שמורות

בס"ד

להערות והארות:
845.459.5954

לקבלת הקונטרס מדי שבוע:
mechonshinova@gmail.com

צו הערן די
דברי כיבושין והתחזקות
רופט 718-400-7790

מודעה חשובה

מי שרוצה ליקח חלק
בההוצאות הגליונות
לרגל שמחה משפחתית, יארצייט, וכדו'
נא לפנות אל המכון.

וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וֶחְיֵה וְאִם אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר לָךְ.

א) לכאורה, פארוואס פעלט נאך אויס דער 'וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וֶחְיֵה', אז אברהם זאל מתפלל זיין אז אבימלך זאל געזונט ווערן, אבימלך האט דאך איר נישט אנגעריר און יעצט גיבט ער איר צוריק, נו, איז דאך גארנישט געשען דא, און פארוואס פעלט נאך אויס די 'תפלה' פון אברהם?

ב) דער מדרש זאגט (ב"ר נב, ח)**: "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא, אמר לו מי מפייסו שלא נגעתי בה** - אבימלך האט געפרעגט, ווער וועט לאזן וויסן פאר אברהם'ן אז איך האב נישט אנגעריר שרה'ן? **"אמר לו כי נביא הוא"** - האט אים דער אייבערשטער גע'ענטפערט, אז אברהם איז א 'נביא' און ער ווייסט דאס פון זיך אליינס, **"אמר לו מי מודיע לכל"** - האט אבימלך וויטער געפרעגט, ווער וועט לאזן וויסן פאר די גאנצע וועלט? **"אמר לו ויתפלל בעדך וחיה"** - האט דער אייבערשטער געענטפערט, אז אברהם וועט מתפלל זיין פאר דיר אז דו זאלסט האבן א רפואה. לכאורה איז דער תשובה שלא מענין השאלה, אבימלך פרעגט: ווער וועט לאזן וויסן פאר די גאנצע וועלט אז איך האב נישט געזינדיגט, און דער אייבערשטער ענטפערט אים: אברהם וועט בעטן פאר דיין רפואה. וויאזוי ווערט דערמיט פארענטפערט זיין שאלה וואס ער האט געפרעגט?

ג) וויטער שטייט אין פסוק: **"וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וגו' וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן"**. זאגט רש"י: **"סמך פרשה זו, ללמדך שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, שנאמר ויתפלל וסמיך ליה וה' פקד את שרה שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך"** - דער לשון 'וה' פקד את שרה' איז משמע, אז דער אייבערשטער האט איר געהאלפן נאך איידער עס איז געווען דאס וואס שטייט פריער - אז דער אייבערשטער האט געהיילט אבימלך און זיין הויז געזונט, און פון דא לערנט מען ארויס, אז דער וואס איז מתפלל פארן חבר, און ער אליינס דארף אנקומען צו דעם זעלבן זאך - ווערט ער געהאלפן צום ערשט, נאך איידער יענער ווערט געהאלפן, און דערפאר, וויבאלד אברהם האט מתפלל געווען אויף אבימלך'ס

רפואה - איז ער געהאלפן געווארן פריער. לכאורה, דער לימוד וואס מען לערנט ארויס אז 'המתפלל בעד חבירו וכו' הוא נענה תחלה' איז א 'דרש', אבער עס דארף אויך האבן א פשט לויטן פשטות המעשה, וואס איז דא געווען צווישן אבימלך און שרה, אז שרה האט געדארפט נפקד ווערן איידער אבימלך איז געווארן אויסגעהיילט?

ד) אויפן פסוק "וה' פקד את שרה" - שטעלט דער מדרש (ב"ר נג, ב) צו דעם פסוק (איוב ד, יז): **"הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹקַּ יִצְדָּק אִם מֵעֹשֵׂהוּ יִטְהַר גָּבֶר"** - צי דען קען א מענטש זיין גערעכט ביים אייבערשטן, צי דען קען א מענטש זיין ריין ביים באשעפער. לכאורה איז דאס א פליאה עצומה, ווי קומט דא אהער דער פסוק צום וה' פקד את שרה?

דער חומר פון 'עון חילול השם' אפילו בשוגג

נאר עס קען אפשר זיין אזוי. די עבירה פון חילול השם איז פון די הארבסטע זאכן וואס זענען פארהאן; ווי די גמרא זאגט (יומא פו.): **"מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת"** - אויף דער עבירה פון חילול השם העלפט נישט גארנישט רחמנא ליצלן. און אויך זאגט די גמרא (קידושין מ.): **"אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם"** - אפילו אויב ער איז נישט שולדיג, ווייל ער איז געווען א שוגג, דאך ווערט ער נענש דערויף, ווייל דער חומר פון חילול השם איז נוראַ נוראות.

אבימלך האט גורם געווען א חילול השם 'מאבימלך נתעברה שרה'

רש"י זאגט אנהייב פרשת תולדות (בראשית כה, יט): **"לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו"** - די 'ליצני הדור' זענען ארומגעגאנגען זאגן, אז שרה איז נתעבר געווארן פון אבימלך. קומט דאך אויס, אז דער אבימלך האט דא גורם געווען א מורא'דיגן חילול שם שמים, אז מענטשן האבן געשמועסט אז די הייליגע צדיקת שרה האט חלילה געטון אזא זאך און נתעבר געווארן פון אבימלך. און כאטש אבימלך איז געווען א שוגג, ווייל ער האט געמיינט אז זי איז זיין שוועסטער, און כאטש ער האט איר אפילו נישט אנגערירט, אבער אויף חילול השם העלפט נישט גארנישט! אויב איז דא ארויסגעקומען א חילול

השם דורך אים - ווערט ער נענש דערויף מיט עונשים קשים! און אויף דעם העלפט נישט קיין תשובה, און אויך נישט דאס וואס ער גיבט צוריק שרה פאר אברהם'ן, ווייל דער 'רינון' וואס מענטשן רעדן און זאגן, ענדיגט זיך נישט מיט דעם וואס ער גיבט איר צוריק.

אבימלך פרעגט: וויאזוי קען איך מבטל זיין דעם חילול השם וואס איך האב דא אנגעארבעט?

דאס האט דער אבימלך געפרעגט: "**מי מודיע לכל**" - דו זאגסט מיר "**וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ**", אבער איך דארף דאך דא מתקן זיין דעם חילול השם וואס איז דא ארויסגעקומען - וואס דאס איז דאך אזוי הארב און געפערליך, נו, וואס טוט מען דא צו דעם? וואס האב איך פון דעם וואס איך וועל איר צוריקגעבן? דאס איז דאך ווייט נישט גענוג, ווייל ווער וועט גיין מודיע זיין פאר די גאנצע וועלט אז די 'ליצני הדור' זענען ליגנער, זי איז נישט נתעבר געווארן פון מיר, און איך האב איר ניטאמאל אנגערירט?

ויתפלל בעדך - אברהם וועט מבטל זיין דעם חילול השם מיט זיינע תפלות

אויף דעם האט דער אייבערשטער אים געענטפערט: "**וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ**" - דו אבימלך קענסט טאקע נישט מתקן זיין דעם חילול השם וואס דו האסט גורם געווען, אבער אברהם אבינו האט אזא 'כח התפילה', אז מיט זיין תפילה וועט ער אוועקנעמען דעם גאנצן 'רינון' און 'שם רע' וואס דער עולם רעדט, און איינמאל דער חילול השם וועט זיך אויפהערן - "**וְחֵיֵה**" וועסטו קענען ווערן אויסגעהיילט, דו וועסט ווערן צוריק געזונט.

דורך אברהם'ס תפלות איז געווארן דער 'צר קלסתר פניו דומה לאברהם'

און אויף דעם זאגט טאקע דער פסוק: "**וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ**" - אברהם האט מתפלל געווען, און די תפלה פון אברהם האט אויפגעטון אוועקצונעמען דעם חילול השם. וויאזוי איז דער חילול השם אוועקגעגאנגען? זאגט רש"י אין אנהייב פרשת תולדות: "**מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק**" - דער אייבערשטער האט אויסגעפארעמט דעם פנים פון יצחק ענליך צו אברהם, און יעדער האט מודה געווען אז זי איז נתעבר געווארן פון אברהם און נישט פון אבימלך. עס איז משמע

פון לשון רש"י, אז דאס איז געווען א 'נס שלא כדרך הטבע', צו טוישן די צורה פון יצחק און מאכן אז ער זאל אויסזען ממש פונקט ווי אברהם, אז אפילו די גרעסטע לצים האבן געמוזט מודה זיין אז דאס איז אברהם'ס א קינד. פון וואנעט האט זיך ענומען דער נס? דאס האט זיך ענומען פון די תפלות פון אברהם אבינו וואס ער האט דא מתפלל געווען, אז דער חילול השם זאל זיך אויפהערן, און די תפלות האבן אזוי ווייט גע'פועל'ט, אז מן השמים האט מען געמאכט א 'נס שלא כדרך הטבע' פון '**צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם**' - אז ער זאל אויסזען ממש די זעלבע, און דורכדעם איז בטל געווארן דער גאנצער חילול השם.

שפקדה כבר - איידער מען האט געקענט היילן אבימלך - האט קודם געמוזט זיין וה' פקד את שרה

מיט דעם פארשטייט מען פשט אין פסוק: "**וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה**". זאגט רש"י: "**שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך**" - נאך איידער דער אייבערשטער האט געהיילט אבימלך, האט דא **קודם** געמוזט זיין דער ענין פון וה' פקד את שרה, וואס דאס מיינט, אז יעדער איינער האט געקענט זען אז דאס איז אברהם'ס א קינד, און נישט פון אבימלך. ווייל כל זמן שרה איז נאכנישט געווען נפקד, איז דאך נאך געווען דער חילול השם, און דעמאלט האט אבימלך נאכנישט געקענט באקומען א רפואה. און נאר נאכדעם וואס אברהם האט מתפלל געווען, און שרה איז נפקד געווארן, און עס איז געווען א נס פון '**צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם**', וואס מיט דעם איז געווארן 'אויס חילול השם' - יעצט האט אבימלך געקענט נתכפר ווערן און ווערן אויסגעהיילט.

עס איז זייער שווער אויסצומיידן א מכשול פון חילול השם

מיט דעם פארשטייט מען וואס דער מדרש שטעלט דא צו דעם פסוק: "**הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹק יִצְדָּק אִם מֵעֹשֵׂהוּ יִטְהַר גָּבֶר**". ווייל ווען א מענטש לערנט דא די פרשה און ער זעט ווי הארב עס איז דער עון פון חילול השם, אז ווילאנג דער חילול השם איז קיים בעולם האט אבימלך נישט געקענט האבן קיין רפואה - כאטש ער איז געווען א שוגג, וואלט א מענטש געקענט זאגן: דאס איז נאר ביי אזא סארט גרויסער חילול השם ווי די פרשה פון אבימלך, וואס אזא סארט רינון

רחמנא ליצלן אויף די צדיקת שרה, איז דאך א מורא'דיגער חילול שם שמים, און דאס איז נישט קיין זאך וואס מאכט זיך יעדן טאג, אבער סתם אזוי אינעם טאג טעגליכן לעבן - האט מען נישט קיין נסיונות פון חילול השם. אויף דעם זאגט דער מדרש: ניין, "**הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹק יִצְדָּק אִם מֵעֹשֵׂהוּ יִטְהַר גָּבֶר**" - עס איז גארנישט אזוי פשוט צו זיין ריין פון חילול השם! ווי רש"י זאגט אין יומא (שם ד"ה חילול): "**חילול השם - חוטא ומחטיא אחרים**" - יעדעס מאל א מענטש איז מכשיל א צווייטן מיט אן עבירה, הייסט דאס חילול השם!. און די גמרא זאגט דארט: "**היכי דמי חילול השם, אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר**" - רב זאגט, אז טאמער ער קויפט פלייש און ער באצאלט נישט באלד אויפן פלאץ, איז דאס שוין א חילול השם. ווייל מענטשן זאגן, אז רב איז א גזלן רח"ל וועלכער נעמט און באצאלט נישט, און מען וועט זיך אפלערנען פון אים צו גזלנ'ען. "**רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין**" - רבי יוחנן זאגט, אז טאמער ער גייט ד' אמות אָן קיין תורה און אָן קיין תפילין, איז דאס אויך א חילול השם. און רש"י זאגט, אז אפילו ווען ער איז אפגעשוואכט פון לערנען אזויפיל, און ער דארף זיך אפרוען - אבער וויבאלד מענטשן ווייסן דאס נישט, און זיי לערנען זיך אפ מבטל תורה צו זיין - איז דאס אויך בגדר חילול השם. זעט מען דאך ווי הארב דער ענין איז, און עס איז זייער שווער נזהר צו זיין, אז כמעט וואס א מענטש קען נישט יוצא זיין כלפי כביכול, און מען דארף האבן אזויפיל עצות און תפילות ניצול צו ווערן דערפון, און אויב מען איז חלילה נכשל געווארן, דארף מען האבן גרויסע תפילות אז דער חילול השם זאל אוועקגיין און אזוי ארום זאל עס ווערן מתוקן.

היוצא לנו מזה: דער ענין פון חילול השם איז א מורא'דיגע זאך, וואס אויב מען טראכט נישט אריין דערין - באמערקט מען נישט ווי מען ווערט נכשל דערין. אונז זענען טאקע נישט אין דער מדרגה פון רבי יוחנן, אז אויב מען גייט ד' אמות אָן תפילין איז שוין געפערליך, אבער יעדער איינער לויט זיין דרגא - האט אן אחריות אז מענטשן זאל זיך נישט אפלערנען פון זיין הנהגה קיין שום זלזול אין א סעיף קטן אין שולחן ערוך. למשל, אז איינער דאוונט ביחידות אָן קיין מנין - אויסער זיין אייגענעם חטא, איז דאך דער חטא פון

חילול השם נאך הארבער, ווייל דער צווייטער זעט דאך וואס דו טוסט, און ער לערנט זיך אפ פון דיר! אדער אויב איינער לערנט נישט ווי עס דארף צו זיין און בטל'עט די צייט - לערנען זיך אנדערע אפ מזלזל זיין צו אין ביטול תורה. אדער אויב איינער רעדט לשון הרע, וכדומה - דאס אלעס גייט אריין אין דעם גדר פון חילול השם. ממילא, דארף א מענטש שטארק צולייגן קאפ און מוח צו דעם, און עס האט נישט קיין שיעור וויפיל א מענטש דארף זיך אכטונג געבן, און מען דארף אסאך מתפלל זיין, און כולי האי ואולי וועט מען ניצול ווערן פון דעם ענין, און דער אייבערשטער זאל העלפן, מיר זאלן זוכה זיין אז עס זאל נתקדש ווערן שם שמים על ידינו, מיט די גאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ.

א) דער מדרש זאגט (ב"ר לט, ט)**: "אמר רבי לוי, שתי פעמים כתיב לך לך, ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השנייה אם הראשונה, ממה דכתיב אל ארץ המוריה, הוי השנייה חביבה מן הראשונה"** - עס שטייט צוויי מאל 'לך לך', אויבן אין פרשת לך לך - וועז דער אייבערשטער האט אים געהייסן גיין קיין ארץ ישראל, און דא ביי דער פרשה וואו דער אייבערשטער האט אים געהייסן גיין ברענגען יצחק'ן אויף דער עקדה. און מיר וואלטן נישט געוואוסט וועלכער נסיון איז מער חביב, אבער וויבאלד עס שטייט דא 'אל הר המוריה', איז געדרינגען אז דער 'לך לך' פון דער עקדה איז מער חביב. לכאורה, וואס איז די הוה אמינא צו זאגן, אז דער נסיון פון 'גלות' - לך לך מארצך וממולדתך - זאל זיך קענען פארגלייכן צו דער נסיון פון 'עקידה' - צו ברענגען אן איינציג קינד אויפן מזבח? און אויך, וואו

איז משמע פונעם ווארט 'הר המוריה' אז **דער** נסיון איז געווען גרעסער ווי דער ערשטער נסיון?

ב) "**וַיִּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וגו' וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם**". לכאורה, צו וואס דערציילט אונז דער פסוק דעם פרט, אז ער האט געזען דעם פלאץ **פונדערווייטנס**?

ג) רש"י זאגט: "**עד כה - ומדרש אגדה אראה היכן הוא מה שאמר לי המקום כה יהיה זרעך**" - אברהם האט געזאגט, איך וועל אהינגיין זען וואו איז דער הבטחה וואס דער אייבערשטער האט מיר צוגעזאגט 'כה יהיה זרעך', אז איך וועל האבן אסאך קינדער, און דא גיי איך יעצט שחט'ן מיין אייניציג קינד. לכאורה זעט דא עפעס אויס, כאילו אברהם האט חלילה געהאט קושיות אויף כביכול, עס איז דאך נישט שייך צו זאגן אזוי אויפן הייליגן אברהם אבינו?

ד) ווייטער זאגט רש"י: "**ונשובה - נתנבא שישובו שניהם**" - ער האט געזאגט א נבואה, אז זיי ביידע וועלן צוריקקומען. לכאורה, אברהם האט דאך נישט געפלאנט אז יצחק וועט צוריקקומען, נאר אז ער גייט אים יעצט שחט'ן, נו דארף מען פארשטיין **על פי פשטות**, פארוואס טאקע האט ער געזאגט 'ונשובה'?

ה) "**וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹקִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי**". זאגט רש"י: "**יראה לו השה - כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שה לעולה בני**" - דער אייבערשטער וועט זיך אויסוועלן א שעפסל, און טאמער וועט נישט זיין קיין שה, וועסטו זיין דער עולה. לכאורה, פון וואו האט אברהם אבינו גענומען אזא הוה אמינא אז עס איז דא א צד אז מען וועט מקריב זיין א שה אנשטאט יצחק? ער האט דאך פארשטאנען אז דער אייבערשטער הייסט אים ברענגען יצחק'ן אויף דער עקידה און ער איז דאס געגאנגען טון מיט א שמחה, נו, ווי קומט דא פלוצלינג אריין אזא סברא, אז אפשר וועט ער גאר ברענגען א שה?

ו) "**וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹקִים**". דער רמב"ן זאגט פשט: "**ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלקים - עתה, הוא הר המוריה, שאמר לו "הנה זה ההר אשר אמרתי לך**" - דער 'אשר אמר לו האלקים' גייט נישט ארויף אויפן פריערדיגן דיבור, אז ער איז אנגעקומען צום פלאץ וואו דער אייבערשטער האט אים פריער געהייסן גיין, נאר ער

איז אנגעקומען צום פלאץ וואס דער אייבערשטער האט אים **יעצט** געזאגט, אז דאס איז דער 'הר המוריה' וואס איך האב געמיינט. לכאורה, עס שטייט דאך פריער "**בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק**" - אז אברהם אבינו האט געזען פונדעווייטנס אז דאס איז דער ריכטיגער בארג וואו ער דארף גיין, און ווי רש"י און דער רמב"ן ברענגען דעם מדרש (ב"ר נו, א), אז ער האט געזען א וואלקן אויפן בארג. נו, וואס האט יעצט אויסגעפעלט דער דיבור נאכאמאל?

ז) "**וַיֹּאמֶר אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹקִים אַתָּה**". זאגט רש"י: "**כי עתה ידעתי - א"ר אבא אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער, אמר לו הקב"ה וכו' לא אמרתי לך שחטהו אלא העלהו, אסקתיה אחתיה**" - אברהם האט זיך אויסגעשמועסט פארן אייבערשטן, אז ער פארשטייט נישט די סתירות, דא האסטו מיר געזאגט 'כי ביצחק יקרא לך זרע', און דא האסטו מיר געזאגט 'קח נא את בנך', און יעצט זאגסטו מיר 'אל תשלח ידך'? האט אים דער אייבערשטער געענטפערט אז עס איז נישט קיין סתירה. לכאורה, פארוואס ברענגט דאס רש"י אלס א פירוש אויפן פסוק '**כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹקִים אַתָּה**'? מיט וואס פארשטייט מען יעצט בעסער **דעם** פסוק?

ח) אויבן אין פרשת לך לך שטייט (בראשית יב, י): "**וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ**". זאגט רש"י: "**באותה הארץ לבדה לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ כנען ועכשיו משיאו לצאת ממנה**" - דער הונגער איז געווען א נסיון פאר אברהם אבינו צי ער וועט האבן הרהורים אויפן אייבערשטן, פארוואס פריער הייסט ער אים גיין קיין ארץ כנען און יעצט - צוליב דעם הונגער - פירט דער אייבערשטער אז ער מוז ארויסגיין פון דארט. לכאורה, אויב אברהם אבינו האט געהאט א נסיון מיטן פרעגן קושיות חלילה, האט ער דאך געקענט האבן אָן א שיעור קושיות, פארוואס ער האט נישט קיין קינדער, און פארוואס דער אייבערשטער הייסט אים בכלל גיין קיין ארץ ישראל וכדומה. נאר אברהם אבינו איז געווען דער 'ראש

למאמינים' און האט קיינמאל נישט געהאט קיין שום קושיא אויפן אייבערשטן. נו, וואס איז דא געשען אז ער האט געהאט בכלל א 'נסיון' פון הרהורים חלילה?

ט) דער רמב"ן אין פרשת לך לך (בראשית יב, ב) שטעלט זיך, פארוואס עס שטייט גארנישט דערמאנט אין די תורה דער גאנצער נסיון פונעם 'כבשן האש', וואס אברהם האט זיך מוסר נפש געווען נישט צו דינען עבודה זרה?

י) דער עבודת ישראל (פרשתן ד"ה ויקרא אברהם[א]) און נאך ספרים פרעגן, וואס איז די גרויסע רבותא און נסיון פון דער עקידה. וועלכער איד וואלט דען נישט געפאלגט דעם אייבערשטן - ווען דער אייבערשטער אליינס קומט צו אים און הייסט אים ברענגען זיין קינד אויפ'ן מזבח? און נאכדערצו אברהם אבינו וואס ער ווערט אנגערופן 'אברהם אוהבי' איז דאך אודאי אז ער האט געפאלגט דעם אייבערשטן, און פארוואס לויבט אים די תורה אויס אזוי גרויס?

יא) דוד המלך זאגט אין תהלים (עג, ג): "**כִּי קִנֵּאתִי בַּהוֹלְלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים אֶרְאֶה**" - דוד המלך באקלאגט זיך אויפן שווערן מצב וואס די ערליכע אידן ליידן און די רשעים האבן פון אלעם גוטן, א בחינה פון 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו', און אזוי רעדט ער זיך אויס א גאנצן קאפיטל, ביז ער פירט אויס: "**עַד אָבוֹא אֶל מִקְדְּשֵׁי אֵ-ל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם**" - ווען איך בין געקומען אין בית המקדש זענען מיר אלע קושיות פארענטפערט געווארן. זאגט רש"י: "**עד אשר באתי אל מקדשי אל - אשר בירושלים, וראיתי מה שאירע בסנחריב, ואז הבינותי לאחרית הרשעים שהוא לאבדון, ואמרתי אך כל הטובה הבאה להם חלקות הם שהקב"ה מחליק להם הדרך שלהם שתהא נוחה וחלקה למען לא יתנו לב לשוב אליו ויאבדו**" - ער האט זיך

א וזל"ק: "לולי האדם יהיה ברור וצלול בשעת הנסיון כמקדם לא היה הנסיון נחשב לכלום, ובוודאי אין תימה מי שיודע שעומד לפני מלך גדול ונורא שלא ימרוד בו והוא רואהו. אמנם ענין הנסיון שמסתלק בהירות האדם והרי הוא בא לידי נסיון וכובש יצרו באמונתו ומתחזק לשוב לבוראו אז הוא נקרא עומד בנסיון. ולפי זה מסתמא כאשר האלקים נסה את אברהם בדבר העקידה, אחר שאמר לו קח נא את בנך, מסתמא נסתלק ממנו בהירותו ודביקותו לנסות אותו אם יעמוד בצדקתו".

געלערנט פון די מפלה פון סנחריב, אז די גוטס וואס די רשעים באקומען איז בלויז כדי זיי צו פארנארן, כדי זיי זאלן נישט תשובה טון און זאלן פארלוירן גיין. לכאורה, דאס איז דאך בלויז א ידיעה און א הבנה מיטן שכל, נו, פארוואס האט דוד המלך דאס נישט פארשטאנען - נאר בלויז וועו ער איז געקומען אינעם בית המקדש?

יב) דער מדרש זאגט (שה"ר ד, יב): **"הר המוריה, שמשם יוצא אורה לעולם"** - דער בית המקדש ווערט אנגערופן 'הר המוריה', ווייל פון דארט גייט ארויס א ליכטיגקייט אויף דער וועלט. דארף מען פארשטיין, וואספארא סארט ליכטיגקייט מיינט דער מדרש דא צו זאגן?

אפילו וועו דער צדיק האט נישט קיין מדרגות - האט ער נאכאלץ נישט קיין נסיון

נאר עס קען אפשר זיין אזוי. דער עבודת ישראל (הנ"ל) איז מסביר, אז דער נסיון פון דער עקידה איז געווען, אז דער אייבערשטער האט אוועקגענומען פון אברהם אבינו אלע זיינע מדרגות און דביקות, און ער האט זיך געדארפט מתגבר זיין בלויז מיט אמונה פשוטה, און דאס איז געווען דער עיקר נסיון.

מען קען אפשר גיין אביסל ווייטער, אז אפילו וועו דער צדיק האט נישט קיין שום מדרגות - איז עס נאכאלץ נישט קיין נסיון ביי אים צי ער זאל פאלגן דעם ציווי ה', ווייל דער צדיק איז אזוי שטארק אין אמונה - בפרט אברהם אבינו דער 'ראש למאמינים' - אז עס איז גארנישט שייך ביי אים עובר צו זיין אויפן רצון ה'. נאר מען קען אפשר מסביר זיין דעם נסיון העקידה אויף אן אנדערן אופן.

ווילאנג דער צדיק ווייסט בבירור דעם רצון הבורא - האט ער נישט קיין שום נסיון

וועו א צדיק ווייסט קלאר וואס עס איז דער רצון ה' פון אים - האט ער נישט קיין שום נסיון און הוה אמינא שבעולם, נישט צו פאלגן דעם ציווי ה' מיט מסירות נפש, ווייל דער צדיק לעבט דאך נאר פאר דעם! זיין גאנצער חיות איז דאך נאר צו טון דעם רצון הבורא! נו, ווי קען ער דען אפילו טראכטן, חושש צו זיין אויף זיין אייגענעם לעבן - מער ווי טון רצון ה'? עס איז דאך נישט שייך אזא זאך! און דערפאר פארציילט נישט די תורה דעם נסיון פון 'כבשן האש', אז אברהם האט זיך מוסר נפש געווען - נישט צו דינען עבודה זרה, ווייל דאס

איז נישט קיין שום רבותא! אברהם האט דאך געוואוסט קלאר אז ביי עבודה זרה איז דא א חיוב פון 'יהרג ואל יעבור', און דאס איז זיכער דער רצון ה' פון אים - אז ער זאל זיך לאזן אריינווארפן אין קאלעך אויוון, ממילא האט ער נישט געהאט קיין שום נסיון און ער האט עס געטון בשמחה, און דערפאר רעדט נישט די תורה דערפון.

דער נסיון איז ווען ער איז נישט זיכער וואס דער אייבערשטער וויל פון אים

דער עיקר נסיון פון א צדיק איז, ווען ער איז מסופק וואס עס איז דער רצון ה'. ער שטייט צווישן צוויי צדדים און ער איז נישט קלאר וועלכער צד איז ריכטיג און וועלכער צד איז נישט ריכטיג. און דאס איז א געוואלדיגער צער און א חשכות פארן צדיק, וואס ער גייט אויס צו טון דעם רצון ה', אבער ער קען נישט מחליט זיין בברירות וואס עס איז דער רצון ה'. עס איז אים ממש טונקל אינעם שכל. און אין אזא פאל איז שוין יא דא א גרויסער נסיון, וואס דער צדיק דארף ארבעטן און הארעווען צו טאפן אין דער טונקל און זוכן דעם אמת, ביז ער וועט מכוין זיין צום אמת'ן רצון הבורא, וואס דער אייבערשטער וויל באמת פון אים.

דער 'רעב בארץ' האט גורם געווען א ספק צי ער זאל גיין קיין מצרים אדער בלייבן אין ארץ ישראל

לויט דעם קען מען זאגן, אז דאס זענען געווען די ביידע נסיונות פון 'לך לך מארצך' און פון 'לך לך אל ארץ המוריה'. ווייל עס קען זיין אז דער עיקר נסיון פון 'לך לך מארצך' - האט זיך אנגעהויבן ביים 'ויהי רעב בארץ'; ווי רש"י זאגט: **"לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ כנען ועכשיו משיאו לצאת ממנה"**. דאס הייסט, דער נסיון איז נישט געווען פון פרעגן קושיות חלילה, ווייל דאס איז בכלל נישט געווען קיין נסיון ביי אברהם אבינו. נאר דער נסיון איז געווען, אז אברהם האט באקומען ספיקות נישט וויסענדיג **וואס איז דער רצון ה'**! פון איין זייט האט אים דער אייבערשטער געהייסן גיין קיין ארץ כנען, וואס דאס מיינט דאך אז ער זאל זיין דארט און אויפשטעלן דארט א שטוב; ווי עס שטייט 'ואעשך לגוי גדול'. אבער פון צווייטן זייט, פירט דא דער אייבערשטער אזא הנהגה פון א הונגער, וואס אויב וועט ער נישט גיין קיין מצרים - איז ער אין א סכנה צו שטארבן פון הונגער, נו, וואס וויל דא דער

אייבערשטער פון אים? דער רמב"ן האלט טאקע, אז אברהם וואלט נישט געמעגט גיין קיין מצרים - נאר ער האט געדארפט בלייבן אין ארץ ישראל. אבער פון לשון רש"י 'ועכשיו משיאו לצאת' זעט אויס, אז אברהם האט פארשטאנען אז דער אייבערשטער הייסט אים ארויסגיין פון ארץ ישראל! ממילא, האט ער געהאט א געוואלדיגן ספק וואס צו טון. און אט דער סתירה און ספק 'וואס' איז דער רצון ה' - איז געווען פאר אברהם דער שווערסטער צער און נסיון, צו קענען צוטרעפן צום אמת. און דאס מיינט 'לנסותו אם יהרהר', דער נסיון איז געווען צי ער וועט אריינטראכטן און זיך מוטשען צו זוכן דעם אמת, אדער נישט. און טאקע, נאכן אריינטראכטן און זוכן דעם אמת מיט א יגיעה - האט אברהם אבינו מחליט געווען צו גיין קיין מצרים לפי שעה - זיך צו מכניע זיין אונטערן הנהגת ה', און דערנאך צוריקקומען קיין ארץ ישראל - מקיים צו זיין דעם 'לך לך'.

דער נסיון העקדה - ער האט נישט געוואוסט וועלכן דיבור אנצונעמען אלס עיקר

דער נסיון פון דער עקידה איז געווען די זעלבע זאך, אז טאמער וואלט אברהם אבינו געוואוסט קלאר, אז דער אייבערשטער וויל טאקע אז ער זאל שחט'ן יצחק'ן - וואלט ער אודאי נישט געהאט קיין שום נסיון. אבער דא האט אברהם אבינו געהאט ספקות, וויל ער האט דא געהערט צוויי פארקערטע דיבורים פונעם אייבערשטן, דא האט ער געהערט 'כי ביצחק יקרא לך זרע', וואס דאס מיינט אז דער רצון הבורא איז, אז יצחק זאל בלייבן לעבן און אויפשטעלן א כלל ישראל, און דא האט ער געהערט 'והעלהו שם לעולה', וואס דאס מיינט אז דער רצון הבורא איז, אז ער זאל נעמען יצחק'ן און אים שחט'ן אויף דער עקידה. ממילא איז אברהם אבינו געווען זייער מסופק און נישט געוואוסט מיט א ברירות וואס דער רצון ה' איז. דאס איז שוין געווען א געוואלדיגער נסיון, וואס ער האט זיך דא געדארפט מייגע זיין און זוכן דעם אמת'דיגן רצון ה'.

ער גייט צום 'הר המוריה' מתפלל צו זיין אז דער אייבערשטער זאל אים חונן דעת זיין

מען קען אפשר זאגן, אז דא ביי דער עקידה איז אברהם אבינו געווען אזוי מסופק און ער האט אזוי וויט נישט געקענט מחליט זיין וואס עס איז דער רצון ה', דעריבער האט אברהם באשלאסן: דער אייבערשטער האט דאך מיר געהייסן גיין צום ארץ המוריה, און

ערשט דערנאך 'והעלהו שם לעולה', נו, אויף דעם חלק הציווי צו גיין קיין ארץ המוריה - האב איך דאך נישט קיין שום ספק! דאס איז דאך זיכער רצון ה'! נו אויב אזוי, לאמיר קודם טון וואס איז זיכער, און דערנאך וועט מיר דער אייבערשטער העלפן. בפרט אז אברהם האט פארשטאנען, אז אויב איז דארט דער אויסדערוועלטער פלאץ וואו דער אייבערשטער הייסט אים ברענגען יצחק - איז אודאי דארט א מקום מסוגל אויף קבלת התפילות, ממילא, וועט ער זיך דארט מתחנן זיין און זיך בעטן ביים אייבערשטן אז ער זאל אים חונן דעת זיין צו צוטרעפן צום רצון ה'.

אברהם האט א גאנצן צייט געדעדט א 'לישנא דמשתמע לתרי אנפין' זייענדיג מסופק וואס איז דער רצון ה'

מיט דעם פארשטייט מען דעם פסוק: **"וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד כֹּה"** - ווילאנג אברהם איז נאכנישט אנגעקומען צום הר המוריה, האט ער נאכנישט געווואוסט וואס דער רצון ה' איז, און דערפאר האט ער געזאגט: **"עד כה - אראה היכן הוא מה שאמר לי המקום כה יהיה זרעך"** - איך וועל אהינגיין מתפלל זיין און זיך בעטן ביים אייבערשטן, צו פארשטיין דעם 'כה יהיה זרעך', וויאזוי דאס איז נישט קיין סתירה מיטן 'והעלהו שם לעולה'. און דערפאר האט ער אויך געזאגט: **"וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם"** - 'השתחויה' איז אן ענין פון 'תפלה' (ברכות ל:). און דאס האט ער זיי געזאגט: עס קען גאר זיין, אז דורכן תפלה וועט מיר דער אייבערשטער חונן דעת זיין אויף דעם וועג, אז דער רצון ה' איז 'ונשובה אליכם' - נישט צו שחט'ן יצחק'ן.

און דאס איז אויך געווען די תשובה וואס ער האט געענטפערט פאר יצחק: **"אֱלֹקִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי"**. און ווי רש"י זאגט: **"יראה ויבחר לו השה ואם אין שה לעולה בני"** - ווייל אברהם איז אודאי געווען גרייט צו טון רצון ה' אויף סיי וועלכן וועג, ער האט אבער נישט געהאט קיין בהירות צו וויסן זיכער וואס עס איז דער רצון ה', צי ער זאל ברענגען א 'שה' אדער 'יצחק'. און דאס איז געווען דער גרעסטער צער און נסיון פאר אברהם.

דער צער און חשכות וועט מען ווייסט נישט וואס צו טון

עס איז דא דער באקאנטער מאמר (מצו"ד משלי טו, ל): **"אין שמחה כהתרת הספיקות"**. זעט מען פון דעם, אז כל זמן דער מענטש איז נאך ארומגענומען מיט ספקות און ער קען נישט אפמאכן וואס צו טון - איז ער אין א מצב פון 'היפוך שמחה', עס איז א מצב פון 'חשכות', וואס זיין שכל איז אים פארטונקלט און ער ווייסט נישט וואו זיך צו ווענדן. אבער שפעטער וועט ער איז זוכה מברר צו זיין וואס דער רצון ה' איז - וועט אים ליכטיג! ווייל זיין שכל באלייכט אים און שיינט אים וואס צו טון.

דער כח פון 'הר המוריה' אז מען באקומט א בהירות אין מח צו וויסן דעם רצון ה'

דאס זאגט דער מדרש: **"הר המוריה, שמשם יוצא אורה לעולם"** - פון דעם 'הר המוריה' קומט ארויס א ליכטיגקייט אויף דער וועלט. דאס הייסט, דארט וועט דער מח ליכטיג און דער מענטש קען פושט זיין זיינע ספיקות; ווי מען זעט טאקע אז שפעטער בזמן הבית, איז דארט געווען דער 'אורים ותומים' וואס האט מאיר געווען פארן מענטש וואס צו טון. און דאס זאגט דא דער פסוק: **"וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם"** - ווי נאר זיי זענען אנגעקומען צום הר המוריה, **"אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹקִים"**; זאגט דער רמב"ן: **"אשר אמר לו האלקים - עתה"** - דער אייבערשטער האט אים יעצט געזאגט - דורכן אים אריינגעבן א ליכטיגקייט און קלארקייט אין מח, ביז ער האט שוין געווואוסט מיט א בהירות, אז דער אייבערשטער וויל אז ער זאל יא ברענגען יצחק אויף דער עקידה. און דערפאר האט ער טאקע מקיים געווען דעם רצון ה' פון 'והעלהו לעולה'. און דערפאר פריער - ווען אברהם האט געזעדט די אלע לשונות פון ספקות; 'עד כה', 'ונשובה אליכם', 'יראה לו השה לעולה' - איז דער פסוק מדגיש: **"וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק"** - דאס אלעס איז געווען ווייל אברהם האט געזען דעם מקום המקדש בלויז פונדעווייטנס - און ער איז נאכנישט אנגעקומען אהין. ווייל ווי נאר ער איז אנגעקומען אהין, זענען אים אלע ספיקות נפשט געווארן, מכח דעם 'קדושת המקום'.

דער יראת שמים פון אברהם - זיך געפלאגט צו זוכן דעם אמת

מיט דעם פארשטייט מען פארוואס רש"י ברענגט אראפ דעם גאנצן שמועס פון 'אפרש שיחתי לפניך' דייקא אויפן פסוק: **"עַתָּה**

יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹקִים אַתָּה". ווייל פאר רש"י איז שוועך געווען: פארוואס לויבט אים דער אייבערשטער אויס מיט אזא טיטל, אז ער איז א '**ירא אלקים**'? וועלכער איד וואלט זיך דען נישט מוסר נפש געווען פארן לעבעדיגן באשעפער? אויף דעם ענטפערט רש"י, אז דא איז געלעגן אסאך א טיפערער נסיון, וואס אברהם האט געשריגן: "איך ווייס נישט וואס איז דער אמת'ער רצון ה'? נעכטן זאגט ער מיר 'כי ביצחק ירא לך זרע', און היינט זאגט ער מיר 'והעלהו לעולה', און איך ווייס נישט וואס איז ריכטיג צו טון?". דאס איז געווען דער גרויסער נסיון. און אויף דעם בארימט אים דער אייבערשטער, אז ער איז א 'ירא אלקים', אז כאטש ער האט געהאט אזא מוראדיגן ספק - האט ער זיך געמוטשעט ביז ער איז צוגעקומען צום אמת.

בלויז ביים נסיון עקידה האט ער געמוזט גיין צום 'הר המוריה' - כדי פושט צו זיין דעם ספק

מיט דעם פארשטייט מען דעם מדרש: "**שתי פעמים כתיב לך לך, ואין אנו יודעים אי זו חביבה אם השנייה אם הראשונה**" - מיר ווייסן נישט וועלכער נסיון איז געווען א גרעסערער, ווייל די ביידע נסיונות איז דאך דער עיקר נסיון געווען בלויז דאס וואס אברהם אבינו איז געווען מסופק וואס דער רצון ה' איז, נו, ביי ביידע נסיונות האט ער דאך געהאט דעם זעלבן צער און יגיעה צו זוכן דעם אמת, ממילא, קען מען נישט אפשאצן וועלכער נסיון איז געווען שטארקער. זאגט אבער דער מדרש: "**ממה דכתיב אל ארץ המוריה**" - ווי‌באלד דער פסוק רופט דאס 'ארץ המוריה', וואס דער טעם דערצו - זאגט דאך דער מדרש אויף אן אנדערן פלאץ, אז דאס איז צוליב '**שמשם יוצא אורה לעולם**', וואס פון דעם זעט מען, אז ווילאנג אברהם אבינו איז נישט אנגעקומען אהין - האט ער נישט געקענט אליין מחליט זיין וואס עס איז דער רצון ה', און נאר דארט אויפן הר המוריה האט ער באקומען די ליכטיגקייט אין מח. נו אויב אזוי, איז דאך דא געווען אסאך א גרעסערער ספק! "**הוי השנייה חביבה מן הראשונה**" - איז געדרינגען אז דער צווייטער נסיון איז געווען גרעסער פונעם ערשטן נסיון, ווי‌באלד מען געפונט נישט ביים ערשטן נסיון אז ער זאל ממש נישט קענען ארויסקריכן פונעם ספק, און מוזן גיין צום הר המוריה דערפאר.

דער בית המקדש אויפן הר המוריה – וויבאלד דארט איז געווען די עקידה

דער הייליגער דברי חיים זי"ע איז אמאל געזעסן מיטן כתב סופר זצ"ל און געשמועסט אין לערנען. אינמיטן איז אנגעקומען רבי מענדעלע וויזניצער זצ"ל אויף א באזוך, האט דער צאנזער רב **שנעל** געענדיגט מיטן כתב סופר, און מקבל פנים געווען דעם וויזניצער רבי'ן. שפעטער זענען געקומען מקורבים פונעם כתב סופר צום צאנזער רב, און זיך אפגערעדט אז לפי כבודו פונעם כתב סופר, וואלט דער צאנזער רב נישט געדארפט אזוי מקצר זיין - אויפצונעמען דעם וויזניצער רבי'ן. האט זיי דער צאנזער רב געענטפערט: "פארוואס האט דער אייבערשטער געבויעט דאס בית המקדש אויפן הר המוריה און נישט אויפן הר סיני - וואו מען האט געגעבן די תורה פארן כלל ישראל? ווייל א פלאץ וואו א איד האט זיך אויסגעשטרעקט דאס האלז פארן אייבערשטן, איז גרעסער ווי א פלאץ וואו דער אייבערשטער האט געגעבן די תורה פאר אידן! און דער וויזניצער רבי שטרעקט אויס דאס האלז פארן אייבערשטן יעדע מינוט און יעדע רגע!".

דער מקום המקדש האט א סגולה מאיר עינים צו זיין צו וויסן דעם רצון ה'

קומט אויס פון דער מעשה, אז די גאנצע קדושה פונעם בית המקדש - דאס נעמט זיך אלעס פונעם כח וואס אברהם אבינו האט דארט אריינגעלייגט ביי דער עקידה. און לויט ווי מען רעדט, אז דער עיקר נסיון העקידה איז געווען דער ספק וואס עס איז נישט געווען קלאר וואס דער רצון ה' איז, און אברהם האט געזוכט דעם אמת ביז ער האט עס געטראפן - אויב אזוי קומט אויס, אז דארט אינעם מקום המקדש איז געווארן נחקק אויף נצחיות א כח, אז ווען א מענטש איז מסופק וואס עס איז דער רצון ה' - זאל ער דארט באקומען א קלארקייט און בהירות, מברר צו זיין וואס ער האט צו טון! ווייל אויב איז דער עיקר 'עמידה בנסיון' פון אברהם אבינו געווען דער נקודה פון זוכן דעם אמת מתוך אלע ספקות, און דורכדעם האט ער אריינגעברענגט א קדושה אינעם מקום המקדש - קומט דאך אויס, אז דאס איז דער נצחיות'דיגער כח פונעם בית המקדש.

מיט דעם פארשטייט מען דעם קאפיטל ע"ג, וואס דוד המלך רעדט זיך אויס די ספיקות וואס אידישע קינדער ליידן אינעם הסתר פנים, אז פון איין זייט זענען זיי מחויב מיט תורה און מצוות, אבער פון צווייטן זייט כאפט זיך נעבעך אריין ספיקות אין זייערע הערצער - וועלן זיי זענען די הצלחה פון די רשעים, וואס פון דער 'הנהגת הבורא' זעט זיי עפעס אויס, כאילו דאס איז גאר דער רצון הבורא חס ושלום. זאגט אבער דוד המלך: **"עַד אָבוֹא אֶל מִקְדְּשֵׁי אֵ-ל אָבִינָה לְאַחֲרִיתָם"** - ווי נאר מען קומט אריין אין בית המקדש, באקומט מען א ליכטיגקייט און קלארקייט וואס עס איז דער רצון ה'! דארט פארשטייט מען באלד מיט א זיכערקייט, אז אודאי וויל דער אייבערשטער אז אידן זאלן זיין ערליך און הייליג! און דאס וואס ער פירט אנדערש - דאס איז נאר למען הנסיון, צו פארנארן דער וועלכער לאזט זיך נארן! אבער אויב לאזט מען זיך נישט נארן, איז מען שפעטער זוכה צום אור פון הר המוריה, וואס עס ווערט אים ליכטיג און קלאר - אָן קיין ספיקות און בלבולי הדעת.

היוצא לנו מזה: דער גרעסטער שכר וואס מען גיבט פאר א איד, איז אויף דעם וואס ער איז דורש ומבקש, ער וויל טון רצון ה', ער וויל זיך דערהאלטן אין די תורה און אינעם דרך אבותינו, אבער ער ווערט אזוי מבולבל, דא איז אזוי און דא איז אזוי, ער זעט ממש סתירות און ספיקות. אבער פונדעסטוועגן זאגט דאך די גמרא 'הבא לטהר מסייעין אותו', אויב איינער מיינט עס ערנסט העלפט מען אים פון הימל, מען ווייזט אים דעם וועג ער זאל קענען טון דעם רצון הבורא בשלימות. דער אייבערשטער זאל טאקע העלפן, מיר זאלן זוכה זיין צו טון רצון ה' מיט אן אמת'דיגע אמונה פשוטה און א ריין הארץ, און מיר זאלן זוכה זיין צו די גאולה שלימה במהרה בימינו, אמן.

דיבורים וסיפורים - ממה שסיפר תחת השיחים במשך השנים

הרה"ק ר' שלום הלוי בהרה"ק ר' יעקב יוסף מקאמינקא זי"ע
כ' מרחשון תרי"ב

הויכע סודות אינמיטן שיילן קארטאפל...

רבי שלום קאמינקער זצ"ל מיטן צאנזער רב זצ"ל זענען געווען נאנטע חברים, ביידע זענען געווען תלמידים פונעם ראפשיצער רב זצ"ל. נאכן הסתלקות פון ראפשיצער רב זענען זיי געגאנגען זוכן א נייעם רבי'ן, זענען זיי ביידע אריינגעפארן צום ערשטן בעלזער רב דער שר שלום זצ"ל.

ווי די רביצין הצדיקת מלכה (זי איז געווען א גרויסע צדיקת, און צדיקים האבן איר געהרופן 'מלכי צדק'[ב]) האט דערזען די צוויי יונגעלייט, האט זי געוואלט אז דער בעלזער רב זאל זיי אריינבאקומען פאר חסידים. האט זי אים געזאגט: "זעה, רעד מיט זיי עפעס אזוינס (העכערע דיבורים)". האט דער בעלזער רב זיי געזאגט, אז זיי זאלן שפעטער אריינקומען צו אים שמועסן. שפעטער ווען זיי זענען אריינגעגאנגען צום בעלזער רב, האט ער גערעדט מיט זיי היבש לאנג.

ווען זיי זענען ארויסגעקומען, האט די רעביצין געוואלט וויסן וויאזוי די דיבורים האבן אויפגעטון אויף זיי, האט זי אונטערגעשיקט איינער פון די בעלזער חסידים, און ער האט זיי געפרעגט: "נו, וואס זאגט איר צו דעם שמועס?". האבן זיי געענטפערט: "מיר געדענקען ווען מיר האבן געשיילט בולבעס (קארטאפל) אויף פסח, איז דער ראפשיצער רב דארט דורכגעגאנגען און אונז אריינגערוימט אין אויער אט די דיבורים כלאחר יד!".

נישט געגומען קיין אנדערן רבי'ן

לאחר הסתלקותו פונעם ראפשיצער רב, פלעגט דער ראפשיצער רב זיך אסאך מגלה זיין צום צאנזער רב, אבער דער קאמינקער רב האט נישט געהאט דעם התגלות. האט ער געהאט דערפון אביסל

ב הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן אמר רמז בפסוק "ומלכי צדק מלך שלם", דכיון שהרבנית מבעלזא ששמה **מלכה** היתה **צדיקת**, לכן **מלך שלם**, נעשה **שלום** מלך.

חלישות הדעת, האט ער געפרעגט פונעם צאנזער רב: "פארוואס איז זיך דער רבי מגלה נאר צו דיר און נישט צו מיר?". האט דער צאנזער רב געענטפערט: "ווייל דו האסט דיר געגומען אן אנדערן רבי'ן (דעם בעלזער רב, דער שר שלום), אבער איך האב זיך ווייטער געהאלטן ביים אלטן רב!".

משיח וואלט געהאט מיט וועמען צו שמועסן...

דער ראפשיצער רב האט געזאגט אויף זיינע צוויי תלמידים, דער צאנזער רב און ר' שלום קאמינקער: "וועז משיח קומט יעצט, וואלט ער געהאט מיט וועמען צו שמועסן אין לערנען".

יעצט מיין איך עס ערנסט...

דער צאנזער רב און דער קאמינקער רב זענען אמאל געזעסן און געשמועסט, האט דער קאמינקער רב געזאגט: "וועז משיח וועט קומען, וועסטו זיין דער **רבי** פונעם דור און איך וועל זיין דער **פוסק** הדור", און דער צאנזער האט געזאגט: "ניין, דו וועסט זיין דער רבי און איך וועל זיין דער פוסק". האט דער קאמינקער רב געזאגט: "ניין, עס קען נישט זיין!". האט דער צאנזער רב געפרעגט: "פארוואס זאגסטו אזוי?".

האט דער קאמינקער רב געענטפערט: "איך וועל דיר זאגן, וועז מיר זענען אמאל געווען אין קרעניץ אויף קור, האבן מיר געהאט שטיבלעך איינער קעגנאיבער דעם אנדערן, ביינאכט האב איך דיך געהערט ליינען קריאת שמע שעל המטה, האסטו געזאגט: "**אני מאמין באמונה שלימה, חיים, האסט דאך נעכטן אויך אזוי געזאגט? אבער ניין, איך זאג דיר רבונו של עולם היינט גלייב איך ממש באמונה שלימה!", און דו האסט נאכאמאל געזאגט: "חיים, האסט דאך נעכטן אויך אזוי געזאגט? אבער ניין, יעצט מיין איך עס ערנסט!**". און אזוי נאכאמאל און נאכאמאל איבערגעגאנגען, און אזוי האסטו מיך אריסגעווארפן פון בעט און איך האב שוין נישט געקענט שלאפן. נו, אויב אזוי וועסטו זיין רבי!".

משיג צו זיין דעם 'רואה ואינו נראה' דארף מען אליין זיין א בעל מדרגה...

דער קאלאשיצער רב זצ"ל האט נאכגעזאגט פונעם בעלזער רב דער שר שלום: **"צו פארשטיין די כוונות פון 'כגונא'** (וואס מען זאגט פרייטאג צונאכט) **מוז מען זיין א 'רואה ואינו נראה'!"**.

האט דער קאלאשיצער רב געזאגט בשם רבי שלום קאמינקער, אז **דאס** איז געווען דער בעלזער רב'. ווייל וועו ער איז געווען אין בעלז אויף סוכות, איז בשעת דער בעלזער רב האט געמאכט די נענועים, האט ער (הר"ש מקאמינקא) געזען בלויז די ד' מינים, און נישט דעם בעלזער רבי[ג].

מען האט נישט געהערט אז אנדערע חסידים זאלן אויך דערציילען אז זיי האבן נישט געזען דעם רב בשעת די נענועים... זעט אויס, אז משיג צו זיין דעם 'רואה ואינו נראה' דארף מען אליינס אויך זיין א בעל מדרגה...

נישט געוואלט און נישט געווארן

דער צאנזער רב האט געזאגט: "עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן געוואלט (זיין א רבי) און נישט געווארן, עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן נישט געוואלט און געווארן, און עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן נישט געוואלט און נישט געווארן".

האט דער צאנזער רב אויסגעפירט: "כגון רבי נפתלי ליזענסקער און רבי שלום קאמינקער" - וואס זיי האבן נישט געוואלט ווערן רבי'ס און עס איז זיי טאקע געלונגען, אז זיי זענען טאקע נישט געווארן קיין רבי.

די צדיקי אמת האבן קיינער פון זיי נישט געוואלט זיין קיין רבי, נאר מען האט זיי געצווינגען פון הימל.

דורכגעגאנגען אלע הלכות לויים אין איין שבת

דעם בריסקער רב דער בית הלוי זצ"ל איז אמאל אויסגעקומען צו זיין אין גאליציע, האט ער געזוכט וואו ער קען זיין אויף שבת ביי א תלמיד חכם מיט וועמען ער וועט קענען רעדן אין לערנען.

ג בגליון אמרי מנחם סוכות (שנה ג') מביא רבינו שיש נוסחא שמספר שראה את הרה"ק מבעלז עומד באויר עם הד' מינים.

האט מען אים געזאגט, אז ער זאל פארן צו רבי שלום קאמינקער אויף שבת. איז ער געווען ביי אים אויף שבת, האבן זיי צוזאמען דורכגעווארפן אלע הלכות וואס וועלן זיין נוגע לעתיד לבוא פאר **לויים**. (זיי ביידע זענען דאך געווען לויים).

האט ער געזען אז חסידים קענען אויך לערנען...

הרה"ק ר' **ישכר דוב** בהרה"ק ר' יהושע זי"ע מבעלז
כ"ב מרחשון תרפ"ז

די בעלזער יושבים וואלטן נישט מקפיד געווען

דער בעלזער רב זצ"ל האט פארציילט אויפן רבי'ן ר' שמעלקא זצ"ל, אז ווען ער האט געזאגט די שירה, האט זיך דער עולם אויפגעהויבן די כאלאטן, ווייל עס האט זיך זיי ממש געשפירט ווי זיי גייען יעצט אריבער דעם ים סוף, און זיי האבן נישט געוואלט אז די בגדים זאלן נאס ווערן. ווען דער בעלזער רב האט פארציילט די מעשה, האט ער צוגעענדיגט בדרך צחות: "מיינע קאַטשעלאַבעס (כאניאקישע יונגעלייט), וואלטן געלאזט די בעקיטשעס נאס ווערן...".

מה מקוה מטהר את הטמאים

אין בעלז איז געווען א קליין מקוה'לע, און דארטן האבן זיך יעדן טאג גע'טובל'ט א גרויסער עולם. נו, קען מען זיך פארשטעלן וויאזוי דאס וואסער האט אויסגעזען נאכדעם... בפרט ערב יום הקדוש וואס מען גייט עטליכע מאל אין מקוה... ווען דער בעלזער רב איז געגאנגען ערב יום הקדוש אין מקוה, האט ער געזומען פון די מקוה וואסער, און זיך אויסגעשוועמט דאס מויל דערמיט!

אים ארויפגעזעצט אויבן

מיין טאטע זכרונו לברכה איז נאך אלס בחור געווען ביים בעלזער רב. דער בעלזער רב איז געזעסן אויבנאן, און פון פארנט איז

געווען א טיש מיט חסידים און זקנים, און אין דער זייט איז געווען א באנק פאר אנדערע אנשים חשובים און פאר בחורים רבי'שע אייניקלעך. האט זיך דער טאטע געזעצט דער לעצטער אויפן באנק. וועו דער בעלזער רב איז אריינגעקומען צום טיש זיך צו גיין וואשן, האט ער געהאלטן דעם האנטוך אין דער האנט, איז ער צוגעגאנגען צום טאטן און מיטן האנטוך אים אזוי געקלאפט אויף דער פלייצע און געווינקען אז ער זאל זיך רוקן ארויפציר, און וויפיל ער האט זיך געהרוקט, האט ער אים ווייטער געקלאפט און ארויפגעשטופט, ביז ער איז אנגעקומען צום אנפאנג באנק און געזעסן דער ערשטער.

א השגה פון פריסטיקער רעביצין

נאכן הסתלקות פונעם דברי יחזקאל זצ"ל, זענען די שינאווער קינדער געפארן צום בעלזער רב זצ"ל.

דער פריסטיקער רב ר' מענדעלע זצ"ל איז אמאל געווען שטארק נישט געזונט, און די פריסטיקער רעביצין (הרבנית פיגא בילא) האט אים מזכיר געווען פארן בעלזער רב און דערביי געגעבן א טלית פאר א פדיון. האט זי געזאגט: "איך וויל דער רבי זאל צוזאגן א רפואה". האט ער געענטפערט: "אין בעלז האט מען נישט צוגעזאגט". האט זי זיך אנגערופן: "אויב אזוי איז דער טלית 'גזילה'...". האט זיך דער בעלזער רב אנגערופן צו זיינע ארומיגע: "עטץ הערט וואס דא טוט זיך...?" (ווי איינער זאגט: האט עטץ שוין אמאל געזען א רעביצין מיט אזעלכע סארט הויכע השגות). און ער האט איר טאקע צוגעזאגט א רפואה און ער איז געזונט געווארן.

דער טאטע האט 'מיך' געמיינט

וועו דער בעלזער רב רבי יהושע'לע זצ"ל איז נסתלק געווארן, איז נישט געווען קלאר ווער עס וועט זיין דער ממלא מקום. דער עלטסטער זון איז געווען דער סקאהלער רב זצ"ל, ער איז געווען א גרויסער גאון און אן איידעם ביי הרה"ק ר' מענדעלע וויזניצער זצ"ל, און דער צווייטער זון איז געווען הרה"ק ר' ישכר דוב זצ"ל. א גאנצע וואך איז מען דאך געזעסן שבעה, ממילא איז דאך נישט געווען שייך צו זען ווער עס נעמט איבער די הנהגה. וועו עס איז געקומען צו מנחה ערב שבת, איז רבי ישכר דוב צוגעגאנגען צום עמוד און

אנגעהויבן מיטן בעלזן נוסח: "דער טאטע האט מיך געמיינט, הודו לה' כי טוב...". און מיט דעם האט זיך די זאך געשלאסן...

דער 'וכל מאמינים' איז ווי ביים זיידן

ראש השנה נאכן דאוונען ביים בעלזער רב, איז געווען דארט זיינס א קוזינע - א טאכטער פון זיין פעטער רבי זונדל זצ"ל (ער איז געווען א זון פון שר שלום), וואס זי האט נאך גוט געדענקט דעם זיידן דעם **שר שלום** (דער רבי ישכר דוב איז נאך געווען א קינד פון פיר פינף יאר ביי דער פטירה פונעם שר שלום). האט דער בעלזער רב איר געפרעגט: "נו, ווי געפעלט דיר מיין דאוונען?". האט זי געענטפערט: "דער 'וכל מאמינים' איז געווען פונקט אזויווי ביים זיידן!". האט ער געזאגט: "איך ווייס! איך ווייס!".

אינטערעסאנט, אז ער האט געפרעגט 'מבינות' פון די ווייבער. אבער באמת איז עס א גמרא (נדה מה:): "**מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש**", זעט מען, אז די ווייבער זענען גרעסערע מבינים ווי די מענער...

משיח וועט דאס נישט האבן...

אין דער תקופה פון דער ערשטער וועלט מלחמה, איז דער בעלזער רב אמאל אריינגעקומען אין א בית המדרש פרייטאג צונאכט, זעט ער ווי א זעלנער וועלכער האט געדינט אין די ארמיי און האט געהאט עטליכע שעה פרייע צייט - זיצט און לערנט פלייסיג. האט דער בעלזער רב געזאגט (בדרך צחות): "**דער** זעלנער איז מעכב ביאת משיח, ווייל אין הימל האט מען הנאה פון דעם, ממילא, וויל ער נישט קומען...".

הרה"ק ר' נפתלי בהרה"ק ר' אלעזר זצ"ל מליזענסק
כ"ה מרחשון תקצ"ט

באהאלטן אפילו פון צדיקים

רבי משולם זושא ז"ל דער זון פון ר' נפתלי ליזענסקער זצ"ל איז אמאל געווען ביים רוזשינער זצ"ל. פרעגט ער אים: "ווער זענט איר?". האט ער געענטפערט: "רבי נפתלי ליזענסקער'ס זון!". האט ער זיך אנגערופן: "אַה, מיר קענען אים דאך!".

ווען ער איז אהיימגעקומען האט ער דערציילט פארן פאטער די מעשה, האט ער געזאגט: "אזוי האט ער געזאגט? אויב אזוי מוזן מיר אריינפארן צו אים!". איז רבי נפתלי ליזענסקער געפארן צום רוזשינער. שפעטער ווען ער איז אוועקגעפארן פון דארט, האט רבי נפתלי ליזענסקער געזאגט: "איך האב אים געזען (משיג געווען) ביז צו דער נאז, אבער איך האב זיך אראפגעצויגן דעם קאפעלוטש (בדרך משל) און ער האט מיך גארנישט געזען!".

נישט געווואלט און נישט געווארן

דער צאנזער רב האט געזאגט: "עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן געווואלט (זיין א רבי) און נישט געווארן, עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן נישט געווואלט און געווארן, און עס זענען געווען אזעלכע וואס האבן נישט געווואלט און נישט געווארן". האט דער צאנזער רב אויסגעפירט: "כגון רבי נפתלי ליזענסקער און רבי שלום קאמינקער" - וואס זיי האבן נישט געווואלט ווערן רבי'ס און עס איז זיי טאקע געלונגען, אז זיי זענען טאקע נישט געווארן קיין רבי.

די צדיקי אמת האבן קיינער פון זיי נישט געווואלט זיין קיין רבי, נאר מען האט זיי געצווינגען פון הימל.

ברכת מזל טוב

נשגר בזה ברכת מזל טוב למעלת כבוד ידידינו הרבני הנגיד החסיד המפואר, בנן של קדושים אראלים ותרשישים, פרי עץ אבות, איש יקר ורב תבונות, רחים ומוקיר רבנן ואיהו גופי' צורבא מרבנן, קובע עתים לתורה בהתמדה נפלאה, לבו ער וחם להאזין לנדכאי לב ותמיד פתוח לעזור לזולתו במדה גדושה, זכה להתגדל בביהמ"ד של מרן רבינו זי"ע וליהנות ולהתעלות מתפלותיו ודברי תורתו

ה"ה הרב רבי משה וויים שליט"א

מהתומכים החשובים של המכון אמרי מנחם

בן לידידנו הרב הצדיק חו"פ רבי חיים אלעזר שליט"א שו"כ

אדמו"ר מחמעלניק – ליזענסק

לרגל אירוסי בתו תחי' בשעטומ"צ

עכ"ג הבחור החתן המו"מ בתויר"ש

נכד הרב הצדיק, החסיד המפואר, שיח עייל ושיח נפיק,

מוה"ר **רבי אשר ניימאן שליט"א** עמו"ש

נכד מרן רבינו בעל דברי יחזקאל משינאווא ולמעלה בקודש

בעל אכסניא של מרן רבינו זי"ע בעיר ה' שמה קרית יואל המעטירה

בשבתו בשבתות וימים טובים אצל מרן רבינו קודש הקדשים זיעוכי"א

יעזור השי"ת שזכותו הגדול של מרן רבינו וזכות הפצת דברי תורתו יעמוד לך ולזרעך אחריך, שהחתונה תחי' בשעה טובה ומוצלחת, לשם ולתפארת אבוה"ק, ותזכה לראות דורות ישרים ומבורכים וזרע ברך ה', לאריכות ימים ושנים טובים, ותשגשג ותפריח בכל אשר תפנה, וה' יצליח את דרכיך, אמן

כ"ד המברך ידידך ומוקירך

חיים מאיר וואגשאל

משם מכון אמרי מנחם

בשם אלפי לומדי והוגי תורת רבינו זי"ע בספרי וגליוני 'אמרי מנחם'

מברכין אנו מעומקא דלבא

ברכת מזל טוב

לכבוד האי גברא רבא, חו"פ, בקי בכל מכמני התורה, ורבים נהנים ממנו עצה ותושיה,

מרביין תורה וירא"ש לרבים המסתופפים בצלו, והארץ האירה מכבודו.

הרב הגה"צ רבי מנחם שלמה ראזנבערגער שליט"א

אבדק"ק נעשכיז

חתן הרב הצדיק הגאון הגדול המפורסם, חסידא ופרישא

מוה"ר רבי ארי' לייביש טייטלבוים זצ"ל דומ"ץ ק"ק קרית ויואל משה

חתנו חביבו של מרן רבינו זי"ע

לרגל השמחה השרויה במעונו

בנישואי בנו המופלא ומופלג בתויר"ש וחסידות הרב משה שליט"א

הוא הגבר אשר מסר נפשו כמה וכמה שנים בקביעות, להתקשר בטעלפאן לרבינו זי"ע לשאול ולדרוש על חידושי התורה שנתחדשו ונדרשו בסעודה שלישית, ובשעת מעשה נקלט על הטעיפ, ועל ידי זה נותר לנו ברכה הרבה חידושי תורה מרבינו זי"ע, וחלק גדול מספרי אמרי מנחם - נעתקו ונכתבו מאלו ההקלטות. והכל נזקף לזכותו של האי חכם עדיף מנביא שליט"א, שהטריח עצמו בטירחא יתירתא, כדי שיתקיים 'ברוך אשר יקום את דברי התורה הזאת' בקיום נצחי כהיום הזה.

מדתו של רבינו שהיתה מצויין מאוד במדת הכרת הטוב, בודאי יגן עליו ועל כל משפחתו שיחי', וימליץ בעדו מעולם האמת שהזיווג יעלה יפה יפה לשם ולתפארת אבותיהם הק', ויבנו בית נאמן בישראל ולדורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת והרחבת הדעת וכט"ס.

מכון אמרי מנחם

להערות והארות:
845.459.5954

לקבלת הקונטרס מדי שבוע:
mechonshinova@gmail.com